

Sjunde roten, tomt 30

Kvarteret

Tjugosjunde roten 1637–57

Torggatans västra sida, sträckan Sextonde roten 1657–70

Köpmangatan – Sillgatan

Christoffer Thönniesson (Stoffel Thönniesson)

1637–58

Vid kämnärsrätten omtalas den 23.1.1650 Stoffels moder *Margareta Tønnes*. Själv nämnes Stoffel på grund av sin dåliga ekonomi i samband med skuldkrav ofta vid samma rätt. Enligt KR:s beslut i juni 1656 skulle *Måns Bengtsson bryggare* och *Anders Böker* i juni 1656 värdera de pantkläder, som Stoffel Tönniesson hade erbjudit Jöns Jonsson i Böö som betalning. Vid samma rätt krävdes Stoffel i februari 1656 av hustru *Catharina sal (Claes) Harder*, som enligt längden för huseköpspenningar i mars 1656 hade låtit ”uppbjuda och protokollera Stophill Tønnessons gård för 60 rdr skuldfordran men inga huseköpspengar givit eller betalt eftersom gården icke såldes utan blev till underpant för samma 60 rdr med dess intresse förskrefne.” I samma längd omtalas 15.2.1658 ”Stophill Tønnessons gård och Hans Hältz gårdar till bytes för Matthias Assmundsson”. – Christoffer Thönniesson var rotemästare i 27 roten 1639–41.

Matthias Assmundsson.

1659–70

Gustavi tomtöreslängder 1670–79 1 tomt

Matthias Assmund bodde tidigare hos sin fader i 21 roten och flyttade efter branden till 2.8 (se denna tomt). Tomten 7.30 har av tomtöreslängden att döma övertagits av grannen *Erik Börge-son*, fast uppbudshandlingar inte har återfunnits.

Jon Bergesson 1675

Kapten Börge Matthisson

(eller Börge Mattsons gård)

1637–38

Chirstin Börge Matthis 1650

Per i Börge Mattis gård 1666

Det är svårt att förstå hur det kommer sig, att denna gårds innehavare så sällan omtalas i mantals- och kontributionslängderna. – Den 14.9.1665 tillfrågades hustru *Kerstin sal Börge Mattsson* (också kallad *Kirstin Kock*), varför hon under de förflutna 29 åren inte hade krävt *Kerstin sal Erik Börge-son*. Det hade hon gjort ”väl några hundrade gånger på gatorna och allra sist i välborne presidenten Leijoncrantz gård för sex år sedan, emedan hon inte var god hemma i huset att tilltala

hustru sal Erik Börgesson”. Den sistnämnda ansåg sin avlidne man ha överbetalt sal Börge Mattsson, som vunnit dom om betalning den 4.10.1637.

Erik Börgesson (Ekengren) bryggare

1670–81–96, änkan till 1706.

Gustavi tomtöreslängder 1670–79 1 tomt, 1680–81 2 tomter.

Det finns inget bevis för att denne Erik Börgesson var son till kapten Börge Mattsson eller något bevis för att han köpt och icke ärvt gården. Redan Börge Mattsson omtalades som bryggare (1649), liksom dennes änka, Erik Börgesson Ekengren, som var ålderman i bryggargillet, omtalas i accislängderna 1674–96. Han begravdes D 28.4.1696. Änkan *Anna Jönsdotter* fortsatte enligt accislängderna verksamheten ytterligare tio år (1697–1706 enligt Dymling s.19). Enligt bou 17.4.1706 efterlämnade hon hus och tomt, som hon bebott, värt 650 d smt, tomter på andra sidan 300 daler, 1 silverkanna, 12 begravningsskedar och 4 stolar beklädda med flamsk vävnad (Berg II:3–4, 203). Redan den 19.12.1700 testamenterade hon gården (bestående av två tomter med hus) till dottern *Barbro Ekengren* och hennes man under förutsättning att de löste den till skäligt pris från övriga arvingar.

Det ”nya huset” (uppenbarligen Stoffil Thönniessons av Matthis Assmundsson övertagna gård) mellan Hans Korps gamla gård i norr och David Kinnairds i söder sålde Hans Korp den 18.9.1713 för 1 700 d smt samt en hedersskänk till *handlare Johan Brauns (Bruuns) hustru Catarina Calmes* som fick fasta den 28.9.1713. Köpmannen Johan Bruhn skattade 1717 för att han nyttjade såväl te och kaffe som tobak.

Gården hade redan 1720 övertagits av *handlaren Hieronymus Nissen* och före 1730 av *handlaren Petter Jernstedt*.

Det ”gamla huset” eller hörnfastigheten mellan Torggatan och Sillgatans södra sida stannade i familjen Korps ägo ytterligare ett par decennier, som förmyndare för Erik Börgessons och Anna Jönsdotters dotterdotter *Anna Catharina Holst*, som fått övertaga bryggarrättigheterna efter modern, drev *Hans Korp* bryggeri här åren 1706–15 (Dymling sid. 21 och 32). Han och hans hustru *Helena Hasselberg* (var änka 1725) betecknades 1717 som fattiga. Anna Catharinas far *H. Holst* lånade den 16.9.1701 pengar av svågern Hans Korp och pantsatte då hustruns del i svärmöders gård till honom. (AIIb:4). Denne Hans Korp härstammade från Kungälv men fadern *Påfwel Henriksson Korp* bodde en tid (mtl. 1669 och 70) i Uddevalla.

1737 hade rådman Petter Jernstedt övertagit även denna gård. Den förödande eldsvåda, som började natten mellan den 26–27.6.1758 och varunder 105 hus och gårdar i stadens femte kvarter brann började i rådman Petter Jernstedts hus vid Torggatan.

3.7.1758 Kämnärsrätten AIII

Rannsakning över eldsvådan, som uppkom natten emellan 26 och 27 juni. En ganska stor del av staden hade blivit i aska lagd. I följe av Kungl. Befallningsbehavandes förordningsbrev var *räntmästaren J Otto Scharp* närvarande på Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar. Åklagare (”actor”) var *överskulden och stadsfiskalen Assmund Ådahl*.

Hos *målaren Norman* hade hans gesäll *Joakim Buchholtz* liksom hans andra gesäller *Theodor Nubbe*, *Lars Andersson* och *Abraham Lund* bott. Där var elden var synlig, så fort den utkommit. Buchholtz berättade, att han låg i sin säng, när han vid pass klockan 12 om natten, hörde brandvakten ge ett häftigt skri: här är eld, vilket upprepades åtskilliga gånger. Han sprang fram till sina

fönster ("fenster"), där han såg en ganska stark och häftig rök i rådman Petter Jernstedts bakgård. Elden visade sig strax därefter i full låga igenom taket, som samtidigt föll ner. Tornväktaren i Tyska Kyrkan hade klämtat strax efter klockan slagit tolv. Kort därefter kom larmskottet från högvakten på Stora Torget. En kort stund därefter fick Buchholtz kläderna på sig. – Ingen annan av målaren Normans gesäller visste hur elden uppkommit. De hade varit vakna, när brandvakten ropade klockan elva, men då hade de inte märkt någon rök. Nubbe hade klockan halv elva gått hem förbi rådman Jernstedts hus utan att han då känt någon rök.

Brandvaktsskarlarna Lars Hansson och Pehr Ericsson hade den natten haft sin post på den gatan, där elden kommit lös. Pehr Ericsson berättade, att sedan först tornväktarna i Tyska Kyrkan och sedan han själv vid *Lars Bakares* hus (s 1/3 8.31) ropat, att klockan slagit tolv, fick han på bakgården av Rådman Jernstedts hus se en häftig rök, som var tjock och svart som tjära. Han uppmärksammade då Lars Hansson på att elden var lös. Han gjorde alarm på Rådman Jernstedts gatudörr men gav sig inte tid att vänta till dörren öppnades men varskodde en som kom till dörren, om att elden var lös. På samma sätt bultade de på *handelsmännen Sjöbergs* (7.29) och *von Öltkens* intilliggande gårdars dörrar. Sedan sprang Pehr Ericsson till Tyska Kyrkan och ropade fyra eller fem gånger starkt och högt till tornväktaren i Tyska Kyrkan. Lars Hansson sprang till brandvakten. Så följde klämtningen i Tyska Kyrkan innan han kom tillbaka utanför von Öltkens trappa (7.29). Elden var då ännu icke synlig utan bara en tjock och svart rök. De kunde inte säga, hur fort eldflammorna därefter hade visat sig. Lars Hansson instämde i Pehr Ericssons skildring.

När *brandrotemästarna Anders Edberg och Fredrik Sjöberg*, som varit vakthavande den natten elden kom lös, berättat, att då de av Lars Hansson strax efter 12 varskotts om att det brann i rådman Jernstedts hus, hade de genast skyndat dit och ganska länge bultat på gatudörren, innan en piga hade öppnat den. De fick uppe i gården se en ganska tjock och svart rök, som var något större än den ur någon skorsten. De skyndade tillbaka till brandhuset efter brandvaktssprutan. Just som de kom springandes med den på gatan hörde de första klämtningen i tyska kyrktornet och strax därefter larmskotten i högvakten. De förde sprutan till rådman Jernstedts gård. Några minuter efter att de andra gången kom i Jernstedts förstuga fick de även där se en stark rök, varefter eldslågor visade sig uppe i gården. Den tycktes vara i nedre våningen av brygghuset närmast åt norr.

Stadssoldaten Johan Askman berättade, att när han stod på sin post vid Järnvågen strax efter det klockan slagit tolv om natten fick se en gruelig svart rök stiga upp på Torggatan, varför han flera gånger ropade till högvakten, att elden var lös, samt fick omsider svaret "tig stilla, vi veta redan därav". Strax därpå fick han höra klämtningarna i Tyska kyrktornet. I detsamma slog lågan ut som vore den i andra våningen i rådman Jernstedts gård. Han hörde också tre gånger ropas Constapel från högvakten och klämtas tre gånger samt trumman börja gå och hörde larmskotten strax därefter. Då hade ännu ingen gått från högvakten till elden.

Föraren vid Hessensteinska Regementet Jonas Fr.von Dahlheim hade samma natt haft vakt på högvakten. Han berättade, att sedan *löjtnant* ("liutnant") *von Brömsen* klockan halv tolv kommit in med visiterrundan och Dahlheim klockan tolv skulle gå högrundan kom *soldaten Eric Strangman*, som då stod på piketpost, in med berättelsen att han såg en häftig rök. Då gick Dahlheim ut och fick se en stark rök stiga upp över *rådman Wenngrens hus* (6.30, kv. Högvakten). Han rapporterade det till vakthavande löjtnanten, som genast gav order till trumning och larmskottens lossande. På löjtnantens befallning utskickades en tredjedel av vakten, anförd av Dahlheim, till elden. Då syntes ännu ingen människa och rådman Jernstedts gatudörr var ännu stängd. I det-

samma kom brandvakten springande. Just som Dahlheim ställt ut posterna kom artillerisprutan anförd av Herr kapten Jägerhielm.

Dahlheims skildring bestriddes alldeles av *rotemästarna Hallberg* och *Sjöberg* och de båda brandvaktsskarlarna Lars Hansson och Pehr Ericsson. Brandvaktssprutan hade varit först på plats. De hade redan varit inne i rådman Jernstedts hus, innan någon kom från högvakten.

Men *soldaten vid Herr Capit. Tisenhausens Comp. Eric Strangman* stödde föraren Dahlheims relation av förloppet. Han hade inte sett brandvakten, förrän de på Köpmangatsbryggan ropade 12, vilket alldeles bestriddes av brandvakten. Genom att elden brutit ut hade de inte hunnit så långt, att de på den bryggan hade kunnat ropa 12.

Tyska Kyrkans tornväktare Hans Andersson hade förvakten, varunder elden hade kommit lös. Han hade inte märkt minsta rök, förrän han ropat, att klockan hade slagit 12 och han hörde ropas Constapel. När han då såg ut fick han se en tjock svart rök och litet därefter gnistor uti Herr Rådman Jernstedts hus bakgård. Då väckte han omedelbart sin kamrat *tornväktaren Bengt Pehrsson* samt började att klämta. Han påstod sig ej ha hört något rop från brandvakten fast Pehr Ericksson påstod sig ha ropat fyra eller fem gånger till Tyska Tornet. När Hans Andersson upplystes av rätten om att borde ha varit tornväktaren som först upptäckt röken, eftersom Tyska Kyrkan låg alldeles intill eldhärden, svarade han mycket spotskt och förmätet, att det var brandvaktens skyldighet att varsko honom om elden.

Tornväktarna fick frågan om de sett ut omkring staden, innan de ropade i tornet. De svarade ja, och fast Hans Andersson påstod, att elden ännu icke syntes, då han först klämtade, så hävdade dock stadssoldaten Askman motsatsen nämligen, att elden redan var synlig, vilket Hans Andersson bestridde så mycket mer som de övriga ringkarlarna då redan kommit i tornet, innan elden syntes och taket föll ner. Han blev arresterad för sin brist på uppmärksamhet.

Tornväktaren i Gustavi domkyrka Isac Jonsson hade förvakten. Han hade inte den minsta rök, förrän strax efter klockan hade slagit 12. Eftersom han hade 5 trappor att gå nedför, innan han kom till klockorna, så kunde klämtningarna i svenska kyrktornet inte börja lika fort som de i tyska tornet, där tornväktarna hade sin vakt på samma nivå som klockorna befann sig. Dessutom berättade han och *kamraten Peter Jönsson* att det ofta kom rök ur skorstenarna om natten, vilket gjorde det svårt att upptäcka vålded.

Herr handelsman Volrath von Öltken (7.29) berättade med instämmande av handelsmannen Anders Siöberg (7.30), att sedan brandvakten larmat på hans gatudörr och han kommit till rådman Jernstedts hus var brandvaktssprutan redan framme och elden i rådman Jernstedts bakgård syntes överallt i brygghusets både över- och undervåning. Ryktesvis hade de hört, att *Pastor Christian Adolph Hempe* i tyska kyrkan (tillsatt 1755, död 1771, g. *Christina Leiditz*, död 1798) skulle ha väckts, när brandvakten ropade till tornväktaren.

Herr kommissarie Enoc And. Grönlund, som bodde hos *hattmakare Anders Borgström* (ö 7.31), hade då han gick hem hört brandvakten ropa klockan halv tolv vid Siöbergs hus, då han inte märkte någon rök. När han strax efter klockan 12 fick höra ett starkt buller, gick han fram till fönstret och fick av brandvakten höra, att elden var lös och fick se rök över kommandantshuset. Han gick då ned på gatan och såg ganska häftig och svart rök komma fram mitt på själva väggen av Jernstedt hus i bakgården. men han såg ingen låga. Brandvakten vid *Montans hus* omtalas.

Herr Johan Borgström och hattmakare Borgström var inkallade men hade ingen upplysning att ge.

Rådman Jernstedts ena tjänstepiga *Anna Maria Bjurling*, som hade varit här i tio år, var född i Avesta församling, Västmanland, där hennes far *Eric Ericsson* var vaktmästare vid Bjurfors bruk. Enligt henne började de baka klockan två på måndagseftermiddagen och hade den dagen gjort tre bakningar.

Då hade de bakat ungefär en av de fyra tunnor som de sammanlagt skulle baka. Enligt vad hustru Frisk berättade under rannsakingen den 28 juli hade pigan Brita tänt första och andra gången i ugnen och Anna Maria Bjurling den sista. Första gången lade hustru Frisk in veden på Britas begäran, andra gången lade Brita själv in. De hade icke tagit de (glödande) kolen ur spisen utan att de sopat dem ur ugnen i spisen, där de legat kvar. De kunde hantera brödet trots, att glöden låg i spisen. *Hjälphustrun Stina Frisk* sopade ugnen sista gången och *tjänstepigan Brita Halfvorsdotter* första gången.

Sista gången var ugnen ganska starkeldad, eftersom det var flera kol än de förra gångerna, vilka låg kvar i spisen. Både hustru Frisk och Anna Maria Bjurling hade förmanat Brita, att inte göra det sista baket, emedan det var så hårt eldat förut. Hustru Frisk som i 20 års tid varit med på andra ställen och hjälpt folk att baka hade aldrig förr sett tre bakningar göras på en dag men Brita försäkrade att det inte var farligt och envisades med att de skulle baka en tredje gång. Fruen hade befallt henne att elda bakugnen en tredje gång. Brita hade sagt: ”Vi kunna inte sitta här och gapa och knippa händerna och se på herrskapet.” Brita Halfvorsdotter erkände senare, att hon inte hade berättat för fru Jernstedt om Anna Majas varning. Det tredje baket var ganska litet och bestod på sin höjd av 22 kakor. Brita Halfvorsdotter släckte enligt Anna Maria efter bakningens slut elden i brygghuset och hon själv i köket.

Pigorna erkände, att elden hade kommit lös i brygghuset, där de bakat men Anna Maria kände inte till orsaken därtill. Sedan Fru Jernstedt spisat på kvällen hade hon kommit ned till baket. De slutade bakningen vid pass klockan halv tio och lade sig att sova mellan klockan 10 och 11. Ingen eld utan bara stark rök syntes, då de väcktes av brandvakten. Röken var så kraftig, att den hindrade henne att ta vägen nedför de trappor, som var uppe i gården utan hon släpptes ut igenom Rådman Jernstedts sons barnkammare.

I Anna Maria Bjurlings berättelse instämde rådman Jernstedts andra tjänstepiga Brita Halfvorsdotter och hjälphustrun Christina Frisk, som hade varit där den natten, elden uppstod. Men enligt Brita Halfvorsdotter hade de börjat baka klockan fyra. Brita Halfvorsdotter, vars föräldrar var döda, var 30 år, född i Toltorps by, Fässbergs socken. Hon kunde inte minnas, när de tände eld i bakugnen. Hon sade först att fru Jernstedt icke hade varit vid baket men sedan, att hon ibland såg till bakningen. De hade sopat ugnen sista gången på kvällen, då det på aftonen trummades tapto. Hon och hennes kamrat hade, sedan de blivit väckta, sprungit till sina kammare för att bärga det de hade. *Stadssoldaten Abraham Ugglä* hade på kvällen varit på visthuset men utan ljus för att hämta ner en mjölsäck. Brita hörde liksom ett brakande på ugnen, då hon bärgade små kläder på visthuset. Hon berättade också, att då fru Jernstedt på kvällen hade varit ute vid själva baket, talade hon om några kol men minns inte i vilket sammanhang. I övrigt bedyrade alla tre att de var oskyldiga till branden.

Hustru Stina Frisk, född i Jäders bruk i Västmanland var 39 år; hennes föräldrar var döda. Hon höll den 7 juli envist fast vid sin förra bekännelse. Hon nekade till att ha sett eller vetat utav, att någon glöd hade burits ut. Hon tillade nu, att pigan Brita satte den bakved, som de tänkte använda följande dag utmed väggen vid spisen uti brygghuset och att bredvid den sattes den kvarblivna kortveden (”lågveden”), som var något bränd uti ändarna. Innan kortveden användes, hade den

stätt vid spisens andra sida för att torkas. Hon såg inte, om det var någon aska ("kol"), då ugnen sopades tredje gången. Soldaten Ugglå, hon och pigan Brita bar brödet efter första och andra baket på vinden under det att det brann i ugnen inför det tredje baket. Brödet efter det tredje baket hade inte burits ur brygghuset.

Hustru Stina Frisk hade inte märkt någon rök förrän brandvakten väckte dem. Hon förnekade, att fru Jernstedt hade talat om någon "kol" (glöd). Hon kände inte till, om det hade satts någon kol i någon vret. Soporna sade hon hade satts i en kärl med vatten.

Pigan Brita Halfvorsdotter höll den 7 juli fast vid sin tidigare berättelse men tillade på rättsens frågor, att hon släckte ut kortveden inne i spisen, där hon lämnade den kvar, sedan baket avslutats. Först sade hon att ingen ved hade lämnats kvar i brygghuset att användas följande dag men hustru Frisk övertygade henne att de båda tillsammans hade burit in den bakved, som skulle användas nästa dag, vilket Brita erkände. Brita berättade också, att kortveden lades på ett nedslaget bord i brygghuset. Hon visste inte, var Ugglå lade sågspånen, när han sopade vinden. Fru Jernstedt hade inte bett henne gömma någon kol. Sådana hade aldrig under de 8 år hon tjänat där burits ut. De hade aldrig tidigare torkat kortveden vid spisen. Hon kände inte till om det någon gång legat kol mellan vretarna i Rådman Jernstedts hus.

Enligt Anna Maria Bjurling lades kortveden nedan vid kolen i brygghuset. Hon såg inte, om pigan Brita släckte ut någon kortved. Ingen kol bars ur brygghusspisen. Hon visste inte om bakved bars i brygghuset för att brukas andra dagen. Hon erkände sig sagt till *skomakaren Sigströms* piga: "Om jag blir hårt tillsatt, så skall jag gå till sanning."

Pigan Brita Halfvorsdotter ville inte erkänna, att hon satt kortveden bredvid bakveden i brygghuset på stora golvet vid spisen, vilket dock hustru Frisk envist (enständigt) påstod.

Om morgonen, när bakredskapen skulle inbäras låg rakan och sopan i en vrå mellan skorstenen och väggen i brygghuset,

Stadssoldaten Abraham Ugglå berättade den 7 juli att han måndagen före brandnatten hade varit hos rådman Jernstedt och kört silltunnor och två fat vatten och sedan sopat vinden ren. Orenligheterna, som bestod av tegelsten och hö men inte av sågspån, som man påstått, hade han lagt i en tunna bakom muren på pigan Britas begäran. Sedan bar han en mjölsäck från visthuset men då använde han inte ljus, inte heller rökte han tobak. Inte heller hade han satt någon kol på vinden. Pigan Brita intygade, att han vid tillfället var nykter och att hon varken såg Ugglå röka tobak eller använda ljus på vinden. Sista förhørsdagen den 28 juli höll Anna Maria Bjurling med i Britas omdöme om Ugglåns uppförande vid sopningen men tillade att han annars sällan var nykter "och pipan ävenså sällan ur munnen på honom". Hon berättade också, att i det rummet över källaren, som var närmast intill brygghuset, där man bakat, låg blånad (av lin). Där hade ingen mera än pigan Brita varit den eftermiddagen efter andra baket för att hämta mjöl till en pannkaka, som fru Jernstedt själv vispade. Brita fick också lov av frun att få baka sig en pannkaka. Men det mjöl, som Anna Maja hade kvar i formen, tyckte inte Brita var gott nog för den pannkakan, varför Brita efter sista baket återvände till det omtalade rummet över källaren för att hämta annat mjöl. På uppmaning av hustru Stina Frisk medgav Brita Halfvorsdotter den 18 juli att hon efter det tredje baket hade avslutats i själva bakugnen utan kol hade bakat en pannkaka, som de tänkte baka färdig morgonen därpå eftersom den inte på ena sidan var bakad nog. På kvällen hade hon hängt pannkakspannan på ett halster, sedan den svalnat i spisen. Hustru Frisk sade sig icke veta var pannkakspannan sedan tog vägen.

Rådman Jernstedts *tjänstedräng Paul Ericsson* hade inga upplysningar att ge om branden.

Von Öltkens *tjänsteträngar Anders Pehrsson och Pehr Svensson* visste inte hur elden uppkommit. Om aftonen klockan 10 hade Anders Persson kommit från von Öltkens bodar, där dennes hästar och vagnar stod. Sedan hade han genast lagt sig. När kyparen ”språng neder och väckte von Öltken, hörde han honom säga: up, ty elden är lös hos Jernstedts. Då språng han genast och bärgade Öltkens hästar och vagnar.” När han kom tillbaka, var elden redan i Sjöbergs hus. Senare hade han frågat pigan Anna Maja om elden, då hon svarat, att hon hade gått från baket före de andra och att hon inte kunde se genom väggarna. Ryktesvis hade Anders Pehrsson hört, att elden uppkommit genom att de hos rådmann Jernstedts hade satt ut en fjärding med kol men *var* hade han inte hört.

Så snart Pehr Svensson väckts av kyparen fick han se elden vara lös på Jernstedts bakgård. Jernstedts pigor hade, när han frågat dem, alldeles nekat till att elden uppkommit genom någon kol. Pehr Svensson hade bärgat Anna Majas Bjurlings kista och fört den till Junggren.

Von Öltkens *tjänstepiga Maria Björnberg* sprang ut, sedan hon väckts av skottet och klämtningen. Då syntes lågan komma från rådmann Jernstedts hus och slog igenom von Öltkens svalgöster. Eftersom hon inte kände Jernstedts pigor, hade hon inte talat med dem. Hennes kamrat hos von Öltken *Annika Holm* hade burit von Öltkens barn till *handelsmannen Ölsch*. När hon kom tillbaka hade elden avancerat till Sjöbergs hus. Även hon hade hört ryktet om fjärdingen med kol.

Kämnären Lars Gothén, handelssocietetssekreterare Jacob G. Cederbourg och notarie Wilhelm Smedmark så väl som fullmäktigen stadsfiskal Assmund Ådahl hade samlats den 5 juli hos Fru Jernstedt, som var opasslig. Hon visste inte på vad sätt och var elden hade kommit lös. Hon blev först varse elden i bakgården i de rum, som var byggda över källaren. De hade bakat den dagen men icke dagarna förut. De sopade ugnen sista gången klockan mellan 9 och en fjärdedel till 10 (d.v.s. en kvart i 10) på kvällen, då hon sista gången hade gått ned till baket. Det bröd, som hade bakats under första och andra baket hade burits upp på vinden. Hon hade uppmanat (varnat) sitt folk att vara varsamma med (”akta”) elden. Soporna stod alltid i vatten. Hon och hennes man hade den aftonen varit uppe till klockan halv elva men de hade icke märkt vare sig eld eller rök. Ingen askkol hade blivit buren upp på vinden utan hade legat kvar i bryggghusspisen. Efter bakning brukade man efter andra eller tredje dagen (sedan andra eller tredje dagen gått förbi) bära ut askkolen på tomt.

Handelsman Anders Siöberg vittnade den 7 juli om att när han kom hem på kvällen mellan klockan åtta och 9 såg en stark rök komma ur skorstenen hos rådmann Jernstedt. På efterfrågan fick han veta, att man bakade där. Sedan han ätit och brandvakten ropat 10 gick han upp på södra sidan av sin vind, då han såg en liten rök stiga upp ur Rådmann Jernstedts skorsten men kunde inte se någon misstänkt rök eller eld.

Rådmann Jernstedts tjänstepigor och hjälphustrun fördes den 7 juli *åter ner i arresten*.

Sedan herr kämnären Enander (i egenskap av jävig) den 11 juli uppstigit från domarsätet inställde sig såväl åklagaren (”actor”) som kronofullmäktige herr räntmästaren Scharp samt herr von Öltken.

Rådmann Jernstedts son *Jacob* hade lagt sig klockan elva på kvällen och märkte då ingen rök. Han visste inte, att det brann förrän pigorna klappade på hans dörr och ropade, att om han inte genast öppnade skulle han brinna inne. När dörren var öppen, rusade Brita Halfvorsdotter och hustru Stina Frisk förbi honom och ut genom den andra dörren. När båda hans kammardörrar hade slagits upp fylldes kammaren strax med rök. I sin förvirring rev han till sig några av sina kläder och sprang ner och larmade på gatan utanför herr von Öltken. Han rusade sedan tillbaka upp och

hjälppte ut sin mor och skyndade till en annan kammare och hämtade några av sina växlar och bancosedlar. Därpå sprang han upp och fick sin far med sig ut från en kammare. I förskräckelsen såg han först ingen eld men märkte snart att hela bakgården var anstucken. Han visste inte hur elden kommit lös. Han trodde inte att elden hade kunnat uppkomma på rummet över källaren, eftersom där inte fanns annat än litet porslin ("porcellaine") och andra husgeråd, som inte användes dagligen ("var i dagligt bruk"). De hade den dagen varit där och hämtat några brödknäckar (brödkavlar med taggar). Han trodde att elden antingen uppkommit i brygghuset, där de hade bakat ("bakte") eller i visthuset, som låg rätt över det rummet, som låg över källaren. Visthuset var så stort, att det sträckte sig över både källaren och brygghuset. Jacob Jernstedt ansåg, att det var troligast ("likligast"), att elden hade kommit från visthuset, eftersom röken trängde starkare in i övre än i nedre (undra) våningen.

Uppförd ur arresten berättade Brita Halfvorsdotter, att hennes kamrat Anna Maja hade velat fly den andra vägen d.v.s. nedför baktrappan men att de alla på grund av den starka röken hade tvingats att ta sig ned genom rådman Jernstedts sons kammare. Då stod Rådman Jernstedt på svalen. Han frågade då: "Hvad är det tidt (fatt)?" Hon svarade "Här är eld lös"" Efter det hade Brita inte talat med honom förrän branden var förbi. Brita visste inte om rådmannen förut varit i brygghuset. När hon kom upp igen väckte hon först fru Jernstedt och gick sedan ut i köket, där det visade sig varken finnas rök eller eld. När hon slog upp brygghusdörren mötte henne en stark och svart men kall rök. Sedan sprang hon tillbaka över gården uppför de stora trapporna, som var i förstugan åt gatan, gick igenom Jernstedts sons kammare, tog ut sina kläder och bar dem till postkarlen på rådhuset. Samtidigt gick larmskotten på Stora Torget.

På visthuset var enligt Brita fönstren lika stora som de åt gatan. Brygghustrappan gick åt svalen till visthuset. Brita erkände också, att hon var den som sist släckte elden i brygghuset liksom att hon om aftonen stängde brygghusdörren, och att hon alltså var den sista, som före eldsvådan var i brygghuset. Hon påstod envist, att aldrig någon askkol brukade bäras ut ur brygghusspisen. Men sedan man framhållit för henne ("henne blivit föreständigat"), vad fru Jernstedt berättat härom medgav hon, att då de antingen skulle tvätta, röka eller brygga bleve kolen förde ut på tomten, där annars inte låg andra kol än de som köptes av bönder.

Hustru Frisk hade hört pigorna tala om i arresten, att i rummet ovanför bakugnen stod två bingar, en på vardera sidan om skorstenen och där "frammanföre" åter en brödkista. Bakom hade legat tråg och gammalt bråte. Dessa tråg och bråten hade aldrig blivit borttagna. – Anna Maria Bjurling frågade också Brita efter ett annat tråg, om det var uppå ugnen, vartill Brita svarade nej.

Enligt jungfru Skyttes berättelse skulle pigorna och hjälphustrun ha burit in vatten sent om aftonen, vilket Anna Maja och hustru Frisk nekade till. De visste inte, om Brita gjort det, Men det stod en kittel med vatten på spisen, som de inte visste, hur den kommit dit. Den skulle användas nästa dag. Den stod kvar efter branden, då vattnet till hälften var bortkokat.

Pigan Anna Maria berättade, att hon på grund av den starka röken, som kom ifrån brygghuset, icke kunde gå ner för de trappor, som var uppe i gården utan måste föra sin kista igenom herr Jernstedts sons kammare. Herr von Öltkens dräng Peter förde kistan till "en vid namn Junggren" (handelsman *Anders Ljunggren el. Junggren* 8.19?). När hon kom ut i förstugan stod herr Jernstedt där men om han tidigare varit nere visste hon inte. Sedan hon på måndagskvällen arbetat färdigt ("gjort ifrån sig") i köket gick hon upp och bäddade. Sedan var hon icke nere i brygghuset.

Den ur arresten uppförda hustru Stina Frisk envisades fortfarande med att ingen kol bars ur brygghusspisen utan glöden låg kvar på ena sidan och veden på andra sidan av spisen. Liksom pigorna berättade hon, att de vid baket först använde en eldraka av trä ("trädr") och sedan en sopa, vilka båda alltid stod i en vattenbalja. Det användes ("bruktes") inte heller mer än en "grissla" (bakspade), som efter baket låg kvar på bordet utan att den upplades.

Även ringkarlen Hans Andersson uppfördes ur arresten. *Ostindiske styrmannen Olof Flygare*, som bodde hos *notarie Jonas Gothander* (v 1/3 6.29), svor ojävad vittneseden. Hans barn hade den kvällen elden kom lös varit oroligt och då pigan Lena (el. Olena) kom in för att hämta barnet, berättade hon, att hon hört ett fasligt skrik på gatan och eftersom det klämtade en fem, sex minuter gick hon därefter ner till Herr von Öltkens hörne (7.29, sydvästra hörnet av Torggatan och Köpmangatan) och såg då elden i rådman Jernstedts hus. När Flygares *tjänstepiga Olena Ericsdotter* vittnade berättade hon, att hon den natten elden bröt ut hade väckts sent på aftonen av ett starkt skrik på gatan. Hon visste inte då, hur mycket klockan då var. Hon sprang upp ur sängen, klädde på sig något litet och gick in till sin husbonde. En liten stund därefter hördes klämtningarna i Tyska kyrkan. Hon såg (i motsats till vad husbonden berättat) inte elden utan hjälpte sin husbonde att bärga.

Det berättades den 11.7.1758, att kämnärsrätten den 5 juli hade besiktigat murarbetet på herr rådmann Jernstedts tomt och befunnit brygghusspisen och bakugnen med den därtill hörande muren så god och försvarlig, att ingen eld skulle ha kunnat utkomma genom någon murens bräcklighet. Vid samma tillfälle hade kämnärsrätten låtit en hustru, som röjde handelsman Sjöbergs tomt, prova om det hade låtit sig göra att trots allt baka, fast kolen efter tredje bakningen legat i själva spisen. Man hade funnit att det inte hade gått om inte den som bakade vid brödets ut- och införande å ugnens sidor nödvändigt måste stiga upp i själva kolen. Det var också murmästare Johan Samuel Ranckes åsikt, när han vittnade den 11 juli. Han ansåg, att ingen hade kunnat baka på den spisen, som var nio kvarter (d.v.s. nio kvartalsalnar, 1.33 m) bred invändigt, då kolen låg kvar "så framt icke pigan skulle bränna upp både kjortel och lintyg". Men den svarta rök, som fastnat vid muren, där vishuset varit, var ett uppenbart tecken på att elden först hade uppkommit där.

Igenom hela rannsakingen påstod dock såväl tjänstepigorna som hjälphustrun Frisk envist (enständigt) att ingen kol bars ut ur spisen.

Enligt Brita Halfvorsdotter hade hon före Anna Maria Bjurling inte haft någon annan kamrat hos rådman Jernstedt än *varvstimmerman Anders Ericssons hustru Kerstin Jonsdotter* som fick vittna den 18 juli. Hon hade vid Mikaelitid 1746 kommit i Rådman Jernstedts tjänst. Under de tio och ett halvt års tid hon varit där hade aldrig någon askkol efter något bak förvarats. Inte heller togs någon glöd ur brygghusspisen oftare än när de någon gång behövde värmen. Aldrig hade några andra kol stått på Suhrs (öde) hörntomt än (trä)kol som hade köpts av bönder. Så snart de skulle brygga eller tvätta gjordes spisen ren och kolen kastades ut på Suhrs tomt. Fast kolen under bakningen låg kvar uti spisen så stod de lika fullt inne i själva spisen, när de satte in eller tog ut brödet ur ugnen. (Kristopher Suhr ägde ödetomt 7.30 år 1750.)

Murmästare Johan Samuel Rancke hade efter 1746 års brand haft ständigt arbete hos Rådman Jernstedt, då något murarbete skulle utföras. Han hade ofta sett askkol stå i en fjärding i en vret mellan rådman Jernstedts och Sjöbergs hus och att pigorna kastade dit sopor och orenlighet, så att regnvattnet icke fick fullt avlopp. Efter 1746 års brand fick Sjöberg beslut om att vreten skulle slås igen. Allt murarbete på rådman Jernstedts avbrända tomt var fortfarande enligt Rancke för-

svarligt. Även av den av brandmästare Edberg ingivna brandsyningslängden hade det framgått att ingen bristfällighet fanns på murarbetet i Rådman Jernstedts hus.

Brandvaktsskarlarna Lars Hansson och Pehr Ericsson vittnade nu, att när de först blev varse eldsvådan syntes röken som häftigast stiga upp mitt på taket på rådman Jernstedts bakgård. När brandrotemästaren halv elva hade gått förbi rådman Jernstedts hus såg han ingen rök där.

Hattmakare Anders Borgströms gesäll Sven Gren sov, då mäster Borgström eldnatten kom in i verkstaden (ö 7.31) och larmade honom och hans kamrat *gesällen Matthias Stenberg* om elden. Borgström bad dem att *enligt brandordningen gå till kyrkogården* Han gick sedan ut men kom strax tillbaka och bad dem stanna kvar, eftersom elden var ganska nära. Då brann det varken på verkstaden eller på något annat ställe i Borgströms hus. Så snart Gren kom ut på gården såg han lågor slå upp i nästa granngård intill Borgströms bakgård. Gren och Stenberg blev kvar hemma och bärgade så mycket de kunde. Gesällen Matthias Stenberg hade redan vaknat av buller på gatan, när Borgström kom upp i verkstaden. Just som Borgström öppnade verkstadsdörren klämtade det i Tyska kyrktornet.

Borgströms tjänstepiga Martha Ahlman väcktes av att alla ropade elden var lös. Hon bärgade så mycket hon förmådde. Ett allmänt rykte hade sagt henne, att elden kommit lös i en tunna askkol, som hade satts upp på Rådman Jernstedts vind.

Handelsman Sjöbergs tjänstestdräng Anders Enander hade sent på kvällen kommit från Alingsås. Han hade mält (=mätt) upp några tunnor salt för några bönder mellan klockan 9 och 10 på kvällen. Då såg han någon rök på Sjöbergs gård. Hans husbonde var ute på gården och undersökte var röken kom från. Men den slutade och eftersom det berättades, att man bakade hos rådman Jernstedt så fäste de sig icke vidare därvid utan gick till sängs mellan klockan 10 och 11.

Från Sjöbergs gård kunde man icke se rådman Jernstedts skorstenar. Då *pigan Stina Ahlberg* om natten väckte vittnet Anders Enander steg han strax upp och stannade hemma och bärgade. Så snart Stina Ahlberg väcktes av Sjöberg av orden: ”Stig upp, eljest brinna I inne”, sprang hon ut, då lågan stod över Rådman Jernstedts hus, varefter hon återvände och sökte att bärga. Kvällen före eldsvådan mellan 8 och 9 på aftonen såg hon väl rök ifrån Jernstedts men hon visste ju att de bakade.

Kämmärsrätten hade först den 18 juli fått veta, att *lådmakaren vid Kungl. artilleriet Peter Wallin* vid denna eldsvåda hade blivit innebränd i sitt logemente hos *skräddaremästare Magnus Carlund*. Den dödes måg *saltmätaren Nils Wettergren* och Carlund berättade, att Wallin bodde överst i Carlunds gård, var emellan 60 och 70 år gammal och hade dessutom svårt att andas (”var mycket tung för sitt bröst”). Han bärgade först ganska litet av sin egendom, som han bar till Lilla Bommen. Sedan sprang (”språng”) han tillbaka till logementet, där han tänkte rädda ett gammalt skåp med åtskilliga verktyg i från elden. På vägen mötte Carlund honom. Efter det hade ingen sett eller talat vid Wallin. Efter branden fann man honom ligga på rygg utanför sin kammardörr så uppbränd, att bara magen och inälvorna fanns kvar. Kort därefter hade man begravt honom på Örgryte kyrkogård. Varken Wettergren eller Carlund visste hur elden kommit lös.

Räntmästare Scharp berättade, att för Kungl. Maj:t och Kronan hade följande spannmål uppbränts, nämligen på Stadshuset 539 tunnor, 6 kappor råg samt 991 tunnor, 8 kappor korn, hos fabrikören Bismarck 537 tunnor råg, hos Forsbeck 144 tunnor råg och hos handelsmannen Fridén 57 tunnor korn. Dock hade 1077 tunnor av den råg som låg på den Bismarckska tomten sedan sålts på auktion för 609 daler, 26 öre smt. På Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar begärde räntmäs-

tarens vägnar, att den som kunde finnas vållande till denna eldsvåda måtte ersätta Kronan den uppbrända spannmålen efter markegången.

Jernstedts båda tjänstepigor, hans hjälphustru och ringkarlen Hans Andersson var under rannsakingens första veckor arresterade. Ringkarlen Hans Andersson begärde nu att bli fri mot borgen. Hans begäran avslogs, eftersom man inte visste, om hans brott kunde sonas med böter. Den 18 juli fordrade åklagaren och kronofullmäktigen svårare fängelse för pigan Brita Halfvorsdotter på grund av de för henne besvärande omständigheterna. Sedan kämnärsrätten utrett saken blev det också kämnärsrättens beslut på grund av följande plädering:

”Ur 17 Kap.37 § Rgs VI inhämtas lagstiftarens ganska hälsosamma stadgande, det ej någon domare eller befallningshavande må låta någon till bekännelse pinas och plågas, utan bör all bevisning stödja sig antingen på vittnen eller egen bekännelse enligt både lag och domareregler, men så tillåter dock det återopade lagens rum, att i grova brottmåls må domaren försöka med svårare fängelse att få sanningen i ljuset, det bindande liknelser och omständigheter finnas emot den som anklagad är, dock bör därmed varsamligen förfaras.

Huru de nu uti häkte insatte Herr Rådman Jernstedts tvenne tjänstepigor och ena hjälphustru, eller någon av dem kunna vid förevarande omständigheter med svårare häkte försökas, är det som härvid bör komma under granskande och förekommer nu först om brottmålet till sin väsentlighet är så grovt, att svårare fängelse här kan äga rum. Den hållna rannsakingen vill väl icke medgiva den minsta omständighet, som kan förleda till någon misstanke, att denna olyckeliga eldsvåda igenom någon mordbrännarens åtgärd sig tilldragit, i vilken händelse icke något tvivelsmål om brottet kunde inlöpa, men då det nu bliver en avgjord sak, att elden igenom någons vangömmo och ovarsamhet utkommit, så kommer ock den brottslige, så framt han eljest kan bliva upptäckt, att efter 24 Cap 1 § Rgs Bl, ej allenast för de uppbrända husens (värde?) gälda av sin egendom, så långt den räcker, utan ock, att för vart hus böta 2 daler, eller i brist av skadans och böternas gäldande tjäna av det med arbete, eller plikta med kroppen, hava igenom den timade eldsvådan en anseelig del av invånarne förlorat sin egendom och blivit husvilla, ävensom Kungl. Maj:t och Kronan i anseende till den uppbrända kronospannmålen kommit att anseeligen lida så väl som Göteborgs stad igenom de medgångna stads- och spruthusen, så att av de som nu i häkte härföre ingen på minsta sätt kunna det ringaste av en så kännbar skada ersätta, varkenn med arbete eller pengar utan måste således plikta med kroppen, där de eller någon av dem skulle framdeles kunna prövas vara därtill vara vållande, då kroppsstraffet, vare sig ris eller vatten och bröd, i anseende till en så svår anseelig skada och olycka bliver så högt som högsta böter efter 5 Casp. St Bl föreskrift kunna i kroppsplikt förvandlas, utom allt detta rör detta såvida den allmänna säkerheten, som därest icke en allvarsam och sträng undersökning hålles, att därigenom i möjligaste måtto få den sannskyldige i dagsljuset, ovarsamheten så mycket mindre en annan gång kan hämmas, eller något efterdöme och exempel androm till varnagel kan statueras, utan lever var innevånare uti lika osäkerhet om sin rättmätiga och välfångna egendom, samt att den igenom ogudaktigt och vårdslöst folks ovarsamhet med elden förlora, fastän konungen så dyrt försäkrat att skydda var undersåte vid sin egendom, Vartill även kommer, att staden uti allmänhet jämväl därigenom torde kunna bliva lidande, att en del av innevånarne till undvikande av en sådan osäkerhet torde flytta härifrån och andra åter av samma orsak avskräckes att flytta hit, av vilket allt intages, att brottet är så grovt, att svårare fängelse till sanningens utforskande bör äga rum, där bindande liknelser och omständigheter emot den anklagade befinnas skulle, vilket nu beprövas bör.

Följande liknelser och omständigheter finnes av rannsakingen, nämligen

- 1:o att elden uti herr Rådman Jernstedts hus, och ej annorstädes utkommit
 - 2: o Att den utkommit i den byggnad, där tjänstepigorna Anna Maria Bjurling och Brita Halfvorsdotter samt hjälphustrun Christina Frisk dagen förut bakat.
 - 3:o Att de och ingen annan elden vid baket hanterat
 - 4:o Att ingen eld förut eller sedermera intill dess eldsvådan yppades, uti den byggnaden av någon varit brukad.
 - 5:o Att ej heller någon främmande den dagen varit i den byggnaden vidare än stadssoldaten Uggla, som för demsopat vinden och burit neder en mjölsäck, vilken de från all misstanke frikallat, helst han icke då rökat tobak, eller elden eljest hanterat.
 - 6:o att murarbetet i Herr Rådman Jernstedts hus varit alldeles försvarligt utvisar brandsyningslängderna, utom det har Rätten själv, efter branden besiktigat murarne, som då funnits i gott stånd. Varav
 - 7:o ostridigt följer, att elden icke igenom någon murs bräcklighet, utan dens vangömmo, som elden vid baket hanterat utkommit, helst pigorna och hjälphustrun icke kunnat visa, att någon annan än de den dagen skött och vårdat elden
 - 8:o att de föregivit det kolen efter trenne särskilte bakningar, som de den dagen gjorde, blivit ligande kvar i brygghusspisen, där bakugnen var, vilket icke vill synas rimligt, så vida kolen varit dem hinderliga, att föra brödet in- och utur ugnen, då de vid det tillfället nödvändigt måste stå uti själva brygghusspisen, havandes
 - 9:o bägge tjänstepigorne enständigt yrkat att aldrig någre kol blivit utburne efter bakningen förr än då de antingen skulle brygga, tvätta eller röka, varemot dock fru Jernstedt medgivit att då kolen legat 2 à 3 dagar uti spisen hava de blivit utburne på tomten. För den skull och som
 - 10:o pigan Brita Halfvorsdotter, både efter sitt egne vidgående samt de övriges medgivande, varit den som om aftonen elden i brygghuset utsläckt, samt stängt igen brygghusdörren, så att hon varit den som sist, gått utur brygghuset och hon dessutom
 - 11:o blivit med tvetalan beträdd, ty och i anseende till de flere i rannsakingen förekommande skäl, synes emot Brita Halfvorsdotter så bindande liknelser och omständigheter, så att hon med svårare fängelse försökas bör, på det sanningen må kunna i ljuset bringas, huru och igenom vad slags vangömmo elden utkommit, dock bör härmed varsamlingen förfaras.”
- Trots det svårare fängelset sedan den 18 juli om aftonen klockan halv fyra till klockan halv sex, då Brita Halfvorsdotter hade förhörts med svårare frågor hade hon ej bekänt något ytterligare. Hustru Stina Frisk och Anna Maria Bjurling hade fått sitta i det mörka rummet under trapporna i stadshuset.
- Kämnärsrätten hade också tagit den muren på rådman Jernstedts tomt i ögnasikte, där bakugnen stått. Liksom murmästare Rancke vittnat fanns det även bakom muren både kol och några förbrända klutar liggande, som gav rätten anledning att fråga tjänstepigorna och hjälphustrun, vad de lagt bakom muren. De svarade enhälligt och enständigt, att de ej lagt något där.
- Den 25 juli berättade *murmästarna Christopher Ranke* och *Friedrich Rex*, att de besiktigat rådman Jernstedts bakugn och skorsten men icke hade funnit den ringaste bristfällighet på den.

Rådman Jernstedt berättade att hans tjänstepigor honom veterligt hade förhållit sig väl och gick därför i personlig borgen för dem och hustru Frisk. Ringkarlen Hans Andersson visade *vaktmästare Grope* och *Lars Borgströms* löftesskrift, varför de häktade t.v. frigavs.

Den 28 juli intygade *komministern i Fässberg Johan Svarthen* (1719–1774) att pigan Brita Halfvordotter uppehöll sig i Fässbergs socken och by hos sin svåger *Anders Larsson*. Hon var så sjuk och besvärad av var(annandags)frossan, att hon ej kunde komma till Göteborg

Anders (Corneliusson) Lesse 7.30

Petter Jernstedt och hans hustru Anna Christina sålde 25.2.1764 för 4 000 d smt till dåvarande handelsbokhållaren Anders Lesse deras på Torggatan i hörnet åt Sillgatan belägna fyra avbrända ödetomter mellan handlaren Anders Sjöbergs obebyggda ödetomt i söder och herr Vincent Beckmans avbrända ödetomt i norr (tillsammans i bredd till Torggatan 113' och i längd åt Sillgatan 77'), som Lesse uppbjöd 5.3.1764. Anders Lesse (född 1734, död 13.7.1797 enl Berg I:2, 433) erhöll fasta 22.12.1764 sedan Petter Jernstedts son handlaren Jacob Jernstedt återtagit det klander han gjort med bördsrätt. Anders Lesse erhöll burskap som handlare 28.11.1766 och blev 1773 löjtnant i borgerskapets kår. Tomterna ägdes ännu 1790 av Anders Lesse.

1800 *Mademoiselle Hedvig Lesse* (född 8.2.1744, död ogift 27.4.1803)

Enligt bouppteckning 31.6.1803 efterlämnade hon en förmögenhet av 44 700 rdr, därav stenhus i tvenne våningar med välvda källare samt tomt nr 7.30 vid Torg- och Sillgatorna värderade till 100 000 rdr, 2½ tomter med åbyggnader nr 62 och 31 o sjunde och åttonde rotarna i hörnet av Torg- och Sillgatorna 1500 rdr, hus och trädgård nr 5.87 på Stampen, 2 500 rdr, hus med plantage 12 448 rdr, 1/16 i varvet Kusten 1 400 rdr samt 15 aktier nr 83–97 i kasernbyggnaden, 1 000 rdr. I bouppteckningen förklaras det vara obekant om hon hade någon släkt.

Kanske genom donation övertogs 7.30 av *fattigfriskolan*.

1803–1807: *Fattigfriskolans hus*.

16.8.1803: En *fattigfriskolan* tillhörig här i Göteborgs stad vid hörnet av Torg- och Sillgatorna i femte kvarteret beläget stenhus under nummer 7.30 beskrevs i brandförsäkringshandlingen på följande sätt: ”Själva tomten höll i längden vid Torggatan 56 alnar och i bredden vid Sillgatan 39 alnar, 9 tum. Belägen 132 alnar ifrån Östra Hamnekanalen och ifrån Stora Hamnekanalen 122 alnar. 2 stegar, 2 brandhakar, 2 brandsprutor, 2 ämbar av läder och 2 svabbar. Åbyggnaden är följande:

N:o 1 Ett stenhus, uppfört år 1760 av tvenne våningar, 25 alnar långt och 18 3/4 aln brett samt 12 alnar högt under tak, täckt med fogstrukne tegelpannor och åsarne med bly. Under huset 2 välvda källare, som icke ingå i värderingen.

Överbyggnaden, vars yttre mur är 18 tum och skiljemur 10 tum tjocka har i nedra våningen 5 rum, ettr kök med spis och bakugn och en förstuga. Övra våningen, vars yttermurar är 14 tum och skiljomurar 10 tum tjocka består av sex rum och en förstuga, Trapporna i huset är av trä (d) och välvda upp till vinden. Vindsbotten av bräder, inga vindskappor men storstenarna är blybelagde. Hela stommen av denna byggnad med yttre stentrappor och golvflisorna i förstugan jämte skorstenarna i dess nuvarande tillstånd värderades till rdr 2650, yttre taket med dess tillbehör 282, bjälklagen 110.13 golv 1+4, 10 tak med duk. ett gipstak. 2 tak med bräder etc. Hela husets värde i det stånd det befinnes rdr 4073

2) ett sternhus in på gården åt västra sidan uppfört i längd $21 \frac{1}{4}$ alnar och i bredd $10 \frac{1}{4}$ samt i höjden 11 alnar under tegeltak på läkten. Nedervåningen hade 1 rum, 1 förstuga, ett bryggghus med spis och bakugn, övervåningen hade två rum och en förstuga samt ett avskifte. Hela huset värt 2.362, 32 rdr

3) Ett stenhus till källare utanför värderingen.

4) En byggning uppförd åt Torg- och Sillgatorne på yttre sidan av tomten reverterat med sten utantill och klädd med bräder innantill höll i längden åt Sillgatan $29 \frac{1}{4}$ alnar och vinkeln 22 alnar och bredden 7 alnar 21 tum och i höjden 7 aln 4 tum under tegeltak med underlagda bräder och åsarna täckta med bly, inrättad till avträdesrum, stall. vagn- och vedbodar och en trappuppgång till vinden i Stenfot; byggnings värde 791

5) En vedbod av korsvirke $7 \frac{1}{2}$ alnar lång, 4 alnar bred och 4 alnar hög under tegeltak med underlagda bräder, dörr och lås 80 rdr

Hela egendomens värde 7306.32”